

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ทราบกันดีว่าการวิจัยเป็นการนำเอาสิ่งความรู้ใหม่หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ วิธีการวิจัยต่างๆ ที่เป็นที่ยอมรับกันอยู่ในปัจจุบันนี้ เป็นผลของวิวัฒนาการจากอดีตมาเป็นลำดับ การวิจัยอาจแบ่งได้เป็นหลายประเภท เช่น แบ่งตามประโยชน์ของการวิจัย (การวิจัยพื้นฐาน กับการวิจัยประยุกต์) แบ่งตามที่มาของข้อความรู้ (การวิจัยเชิงประจักษ์ กับการวิจัยโดยหลักนิรนัย) แบ่งตามความมุ่งหมายและวิธีการวิจัย (การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ การวิจัยแบบบรรยาย และการวิจัยทดลอง)¹

การวิจัยทางสังคมศาสตร์ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรม การอยู่ร่วมกันและความรู้สึกนึกคิดของบุคคลหรือกลุ่มคน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ ผลการวิจัยทางสังคมศาสตร์นี้จะสามารถนำมาบริหารและพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น ตลอดจนจะสามารถอำนวยความสะดวกแก่ประเทศชาติได้ในที่สุด²

ประเภทของการวิจัยที่นิยมใช้กันมากในทางสังคมศาสตร์และทางการศึกษาคือประเภทที่แบ่งตามความมุ่งหมายและวิธีการวิจัย ซึ่งได้แก่

1. การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) เป็นแบบ

¹สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, "การวิจัยแบบบรรยาย" ใน การอบรมเกี่ยวกับการวิจัยหรือค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 1. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2521. (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

²จุมพล สวัสดิ์ศิการ, หลักและวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การศึกษาและฝึกอบรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สภาวิจัยแห่งชาติ, 2520), หน้า 5-7.

อย่างการวิจัยที่ใช้กันอย่างกว้างขวางแบบหนึ่งในการศึกษาคำถามมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ โดยอาศัยข้อมูลหรือหลักฐานจากเอกสารประเภทต่างๆ เพื่อใช้อ้างอิงและทำการศึกษาค้นคว้า โดยนัยนี้ อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ส่วนใหญ่มักจะเป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง สังคม เศรษฐกิจ ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งนักวิจัยเป็นผู้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารอย่างมีระบบและหลักการ แล้วนำมาสรุปอย่างเป็นเหตุเป็นผล เพื่อแสดงให้เห็นว่า อะไรได้เกิดขึ้นจริง เกิดขึ้นอย่างไร เพราะเหตุใดจึงเกิดขึ้น และเมื่อเกิดขึ้นแล้วได้ส่งผลอย่างไร¹

2. การวิจัยแบบบรรยาย (Descriptive Research) เป็นระเบียบวิธีการวิจัยที่นิยมทำกันมากที่สุดในทางสังคมศาสตร์และทางการศึกษา เนื่องจากเป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อบรรยายสถานภาพ (status) ของปรากฏการณ์ปัจจุบันที่สนใจศึกษา อันก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์เหล่านั้นอย่างกระจ่างแจ้ง นอกจากนี้ ยังบอกถึงแนวโน้มที่กำลังพัฒนาไปในอนาคต คุณลักษณะ:คของการวิจัยแบบบรรยายอีกประการหนึ่งก็คือ เป็นการวิจัยแบบธรรมชาติ (Naturalistic Research) ที่ผู้วิจัยมิได้เข้าไปมีบทบาทต่อผลที่เกิดขึ้น ปล่อยให้ผลเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ ซึ่งแตกต่างจากการวิจัยแบบทดลองที่ผู้ทดลองเข้าไปมีบทบาทโดยการสร้างสถานการณ์จำลองขึ้น แล้วเฝ้าสังเกตผล เพื่อค้นพบความสัมพันธ์ขั้นมูลฐานของปรากฏการณ์หรือตัวแปรต่างๆ ที่จะช่วยในการทำนายปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตภายใต้สภาพการณ์ที่ควบคุมอย่างก็²

3. การวิจัยแบบทดลอง (Experimental Research) เป็นวิธีการที่ใช้เทคนิคการทดลอง ซึ่งมีประโยชน์ต่อการพัฒนาและทดสอบสมมติฐาน ข้อเสนอ และทฤษฎี

¹จิตติมา พิทักษ์ไพโรจน์, "การวิจัยเอกสาร" ใน การอบรมเกี่ยวกับการวิจัยหรือค้นคว้าเพื่อทำวิทยานิพนธ์สำหรับบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 1. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2521. (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

²สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, "การวิจัยแบบบรรยาย", หน้า 1-3.

ไม่ว่าจะเป็นการทดสอบความสัมพันธ์เป็นเหตุและผลกันโดยตรงหรือโดยทางอ้อม นักวิจัยจะพยายามทดสอบสมมติฐานซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองตัวหรือมากกว่าสองตัว โดยควบคุมองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ยกเว้นองค์ประกอบที่ระบุไว้ในสมมติฐาน ซึ่งมีความแตกต่างกับวิธีวิจัยอื่นๆ ที่สำคัญคือ สามารถกำหนดความสัมพันธ์เป็นเหตุและผลกันได้ได้อย่างแท้จริง เพราะนักวิจัยสามารถควบคุมความสัมพันธ์เป็นเหตุและผลกันได้โดยตรงถึงสามลักษณะคือ เวลา ก่อนหลัง ของตัวแปร การผันแปรร่วม และการป้องกันองค์ประกอบสาเหตุอื่นๆ ได้ การทดลองอาจทำได้ทั้งในห้องปฏิบัติการและในสนาม การทดลองในห้องปฏิบัติการ (Laboratory Experiment) เป็นการทดลองโดยนักวิจัยเป็นผู้จัดสภาพการณ์ขึ้นเพื่อการทดลองโดยเฉพาะ เช่น นักสังคมวิทยาอาจต้องการศึกษาความยึดมั่นกันของกลุ่มบุคคลขนาดเล็ก โดยสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มในห้องปฏิบัติการ โดยมองผ่านกระจกที่มองได้ด้านเดียว ส่วนการทดลองในสนาม (Field Experiment) เป็นการทดลองในสภาพที่เป็นจริงตามธรรมชาติในห้องปฏิบัติการโดยนักวิจัยไม่อยู่ในฐานะที่จะควบคุมเงื่อนไขต่างๆ ที่มีผลต่อการทดลองได้เหมือนการทดลองในห้องปฏิบัติการ¹

ระเบียบวิธีการที่นักวิจัยทางสังคมศาสตร์นิยมใช้กันมากที่สุด ได้แก่ การวิจัยแบบบรรยาย (Descriptive Research) แม้ว่าผลการวิจัยจากการวิจัยแบบบรรยายยังไม่สามารถเป็นกฎเกณฑ์และทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ได้ทันที แต่การวิจัยแบบบรรยายก็ให้ข้อค้นพบอันเป็นรากฐานที่จะใช้ทำความเข้าใจถึงความ เป็นเหตุและผลของสิ่งต่างๆ ได้ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางสังคมและพฤติกรรมมนุษย์ การวิจัยแบบบรรยายที่ดีควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

¹ อานวยวิทย์ ชูวงศ์, ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวพินทยา, 2519), หน้า 159-161.

² สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, "การวิจัยแบบบรรยาย", หน้า 13.

- ก. ข้อค้นพบที่ไ้ต้อง มีความถูกต้อง ตรงตามจุดมุ่งหมาย
- ข. ข้อมูลต้องตรงประเด็นและเชื่อถือได้
- ค. มีคำอธิบายที่ถูกต้องและเพียงพอ
- ง. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ถูกต้องเหมาะสม
- จ. ที่ความหมายและสรุปพากฟังอย่างระมัดระวัง

การที่จะทำให้การวิจัยแบบบรรยายมีคุณลักษณะที่ดีดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ส่วนที่สำคัญมากส่วนหนึ่งในกระบวนการวิจัย ได้แก่ เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพที่สุด จึงต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของเทคนิควิธีหรือกลวิธีที่ใช้เป็นสำคัญ และต้องการการวางแผนไว้เป็นการล่วงหน้าอย่างแน่ชัด ในการวิจัยแบบบรรยาย เทคนิคที่นิยมใช้ในการเก็บข้อมูลมากที่สุดมี 4 วิธี คือ

1. เทคนิคการสังเกตโดยตรง เป็นกระบวนการที่นักวิจัยเก็บข้อมูลโดยการบันทึกพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างในสถานการณ์เฉพาะสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง โดยอาศัยประสาทสัมผัสของผู้สังเกตเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับการรับรู้ ทักษะคติ ตลอดจนประสบการณ์ของผู้สังเกตด้วย เพื่อให้การเก็บข้อมูลโดยการสังเกตเป็นไปอย่างถูกต้อง ผู้สังเกตต้องได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี รู้ว่าตนเองควรสังเกตอะไร ไม่ควรสนใจอะไร นอกจากนั้นยังต้องอาศัยแบบบันทึกที่ดีด้วย สุ่มตัวอย่าง เวลาที่จะสังเกตได้อย่างเหมาะสม และซักคิทธิพลของผู้สังเกตที่อาจมีต่อผู้ถูกสังเกตออกไป หรือให้มีน้อยที่สุดเท่าที่จะน้อยได้
2. เทคนิคการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์คือ การสนทนาแบบมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ผู้สนทนาทั้งสองฝ่ายต่างให้และรับข่าวสาร การสัมภาษณ์เป็นกระบวนการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ โดยอาศัยภาษาเป็นสื่อ ข้อเสียของการใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยแบบบรรยายก็คือ เปลืองเวลาและแรงงานเป็นอันมาก ยิ่งกรณีกลุ่มตัวอย่างอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย ส่วนข้อดีก็คือ ได้ข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ยาก เขียนเป็นหลักฐาน อีกทั้งผู้สัมภาษณ์ให้โอกาสผู้ให้สัมภาษณ์ทำความเข้าใจอย่างชัดแจ้ง ก่อนตอบคำถาม ตลอดจนผู้สัมภาษณ์สามารถใช้เทคนิคการสังเกตประกอบในการเก็บข้อมูล ซึ่งเท่ากับมีโอกาสตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลด้วย

3. การคัดลอกข้อมูลที่มีอยู่แล้ว เป็นการค้นคว้าหาความรู้ ข้อเท็จจริง โดยการคัดลอกข้อมูลที่ไต่บันทึกลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษร อย่างมีระบบและหลักการ แล้วนำมาเรียบเรียง วิเคราะห์และตีความสรุปอย่างเป็นเหตุเป็นผล เทคนิคการเก็บข้อมูลวิธีนี้มักใช้ในการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) ส่วนในการวิจัยแบบบรรยายที่ใช้การคัดลอกข้อมูลที่มีอยู่แล้วนี้ เช่น การคัดลอกคะแนนเฉลี่ยสะสมของนิสิตเพื่อนำมาหาความสัมพันธ์กับตัวแปรต่างๆ ในการวิจัย

4. เทคนิคการใช้แบบสอบถาม แบบสอบถามเป็นรายการคำถามที่เตรียมไว้เพื่อถามเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และรายการคำถามนี้ส่งให้แก่คนกลุ่มหนึ่งตอบตามความสมัครใจ เราใช้แบบสอบถามมุ่งเก็บข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง (factual information) ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลตามปกติ ข้อดีของการใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลก็คือ ประหยัดกว่าวิธีอื่นแต่ก็มีข้อเสีย ซึ่งขึ้นอยู่กับความจริงใจของผู้ตอบ การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามไม่เห็นกระบวนการในบางกรณีไม่รู้ว่าเป็นผู้ตอบกันแน่ และที่สำคัญที่สุดก็คือ กลุ่มตัวอย่างมักจะตอบกลับคืนมาน้อย ซึ่งทำให้ผลการวิจัยน่าสงสัยเป็นอันมาก¹ เนื่องจากข้อมูลที่ไต่รับนั้นขาดความเป็นตัวแทนที่ดี (Representativeness)

แม้ว่าการส่งแบบสอบถามหรือแบบสำรวจทางไปรษณีย์จะมีอุปสรรคมาก แต่นักวิจัยก็ยังคงเลือกใช้เทคนิคนี้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากเป็นวิธีการที่ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรซึ่งอยู่ห่างไกลกระจายไม่รวมกลุ่มกัน จึงได้มีผู้คิดเทคนิควิธีต่างๆ เป็นจำนวนมาก เพื่อช่วยเพิ่มอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์

ในประเทศโคลอมเบีย (Colombia) ก็เผชิญกับปัญหาของการเก็บข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์เช่นเดียวกัน และได้มีผู้ทำวิจัยเกี่ยวกับเทคนิคต่างๆ เพื่อช่วยเพิ่มอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามซึ่งส่งทางไปรษณีย์ เทคนิคที่เกี่ยวกับการใช้สิ่ง

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6-9.

ตอบแทน ได้แก่ การวิจัยของ ชาร์ลส์ เก.ลอเรนซ์ และ เอควิลีโอ พาร์รา เอ.
(Charles K. Laurent and Aquileo Parra A.) พบว่าการส่งรางวัลพร้อมกับ
แบบสอบถามที่ส่งโดยไปรษณีย์ จะช่วยเพิ่มอัตราการตอบกลับได้มาก¹

ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีผู้ทำวิจัยเกี่ยวกับเทคนิคต่างๆ เพื่อช่วยเพิ่มอัตรา
การตอบกลับของแบบสอบถามที่ส่งโดยไปรษณีย์เป็นจำนวนมาก เช่น เดวิด บี.ออร์ และ
คลินตัน เอ.นีเยแมน (David B. Orr and Clinton A. Neyman) พบว่า การใช้
เงินเป็นจำนวนเล็กน้อยเป็นรางวัลส่งให้พร้อมกับแบบสอบถามชุดใหม่ในการติดตามแบบ
สอบถามที่ยังไม่ได้ตอบกลับคืน จะช่วยเพิ่มอัตราการตอบกลับได้มาก²

เคปฟาร์ท และ เบรสเลอร์ (Kephart and Bressler) พบว่า อัตราการ
ตอบแบบสอบถามสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ถ้าใช้เงิน 25 เซ็นต์ส่งให้เป็นรางวัล ชายเลอร์
คัมดีว.ฮัค และ เอ็ดวิน เอ็ม. กลีสัน (Schuyler W. Huck and Edwin M. Gleason)
พบว่าการส่งเงิน 20 เซ็นต์ ให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถามในครั้งที่ 1 และ 2 ของการส่งทาง
ไปรษณีย์ จะได้รับอัตราการตอบกลับมากที่สุด และไม่แตกต่างกันระหว่างสองกลุ่ม แต่จะ
ได้ผลน้อยในการส่งครั้งที่ 3 และ 4³ จากข้อวิจารณ์ของ สตีเฟน คัมดีว.บราวน์ และ
เคนเนท เอ. โคนีย์ (Stephen W. Brown and Kenneth A. Coney) กล่าวว่า

¹Charles K. Laurent and Aquileo Parra A., "Use of Mail
Questionnaires in Colombia," Journal of Marketing Research vol.5
(February 1968), pp. 101-103.

²David B. Orr and Clinton A. Neyman, "Considerations, Costs,
and Returns in a Large-Scale Follow Up Study," The Journal of Educa-
tional Research vol.58 No.8(April 1965), pp. 373-378.

³Schuyler W. Huck and Edwin M. Gleason, "Using Monetary
Inducements to Increase Response Rates from Mailed Survey:A Replic-
cation and Extension of Previous Research," Journal of Applied
Psychology 59(No.2 1974), pp.222-225.

การส่งสิ่งของรางวัลพร้อมกับแบบสอบถามซึ่งส่งทางไปรษณีย์จะช่วยเพิ่มอัตราการตอบกลับ
ได้มาก¹ เออร์คอส(Erdos) พบว่าการให้สิ่งตอบแทนจะทำให้อัตราการตอบแบบสอบถาม
ที่ส่งทางไปรษณีย์เพิ่มขึ้น² แฟรงก์เฟล(Frankel) ได้ทำการทดลองโดยให้เงินเป็นรางวัล
ครั้งแรกให้เงิน 25 เซ็นต์ ครั้งที่ 2 สำหรับผู้ที่ยังไม่ตอบกลับ ให้เงินเพิ่มเป็น 1 เหรียญ
อเมริกัน ครั้งที่ 3 สำหรับผู้ที่ไม่ตอบกลับในครั้งที่ 2 ให้เงินเพิ่มเป็น 5 เหรียญอเมริกัน
พบว่า ทำให้อัตราการตอบแบบสอบถามเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก³ แฮคเลอร์ และ บอร์เกตต์
(Hackler and Bourgette) ได้ทำการทดลองโดยส่งเงินให้ 1 เหรียญอเมริกันสำหรับ
กลุ่มทดลอง และส่งเงินให้ 1 เหรียญอเมริกันสำหรับการติดตามในกลุ่มควบคุม ปรากฏว่า
อัตราการตอบกลับสูงมากถึง 95 %⁴ อาร์ เอ.โรบินสัน และ ฟิลิป เอจิสิม (R.A.
Robinson and Philip Agisim) ได้ทำการทดลองโดยส่งเงิน 25 เซ็นต์ ให้พร้อม
กับแบบสอบถามในครั้งแรก ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืน 80.2% หลังจากนั้นได้
ทำการติดตามสำหรับผู้ที่ยังไม่ได้ตอบกลับโดยส่ง เช็มเสียบเนคไทสีทอง 1 อันเป็นสิ่งตอบแทน
พบว่าได้อัตราการตอบแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด 93%⁵ วัตสัน (Watson) พบว่าถ้าส่ง

¹Stephen W. Brown and Kenneth A. Coney, "Comments on Mail Survey Premiums and Response Bias," Journal of Marketing Research vol.14 (August 1977), pp.385-387.

²P.L.Erdos, "Successful mail Survey:High Returns and How to Get Them," Printers'Ink 258 (March 1957), pp.56-60.

³L.R.Frankel, "How Incentives and Subsamples Affect the Precision of Mail Surveys," Journal of Advertising Research 1 (September 1960), pp. 1-5.

⁴James C. Hackler and Patricia Bourgette, "Dollars,Dissonance and Survey Returns," Public Opinion Quarterly 37 (Summer 1973), pp.266-281.

⁵R.A.Robinson and Philip Agisim, "Making Mail Surveys More Reliable," The Journal of Marketing 15 (1951),pp.415-424.

เงิน 25 เซ็นต์ ให้เป็นรางวัลพร้อมกับแบบสอบถามซึ่งส่งทางไปรษณีย์ จะได้รับอัตราตอบกลับเพิ่มจาก 30% เป็น 84%¹

ในประเทศไทย ลักษณะสังคมของคนไทยมีความแตกต่างจากสังคมของชาวต่างชาติที่สำคัญคือ คนไทยจะมีบุคลิกภาพความเกรงใจสูง ดังเช่นที่ บลันชาร์ด (Blanchard) ได้บรรยายเกี่ยวกับบุคลิกภาพของคนไทยว่า "บุคลิกภาพของคนไทยนั้น มีความเกรงใจสูง ไม่พยายามทำตนให้เป็นที่ยุ่งยากของผู้อื่น และชอบช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ"² วีระยุทธ วิเชียรโชติ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับลักษณะและธรรมชาติของความเกรงใจในคนไทย พบว่า ผลของความเกรงใจทำให้ไม่กล้าทำให้อื่นผิดหวัง³

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาดังเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถาม และจากการศึกษางานวิจัยของต่างประเทศที่เกี่ยวกับการใช้สิ่งตอบแทนเพื่อกระตุ้นให้ได้รับแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์กลับคืนในอัตราสูง ตลอดจนได้ศึกษาดังบุคลิกภาพของคนไทยในด้านความเกรงใจ ประกอบกับการทำการศึกษาขั้นนำ (Pilot Study) ทำให้ผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะทำการทดลองใช้สิ่งตอบแทนเป็นหนังสือและบทคัดย่องานวิจัยสำหรับคนไทย เพื่อเป็นพื้นฐาน และข้อเสนอแนะสำหรับนักวิจัยที่จะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ให้นำไปประยุกต์ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพที่สุด

¹J.J.Watson, "Improving the Response Rate in My Research," Journal of Advertising Research 5(July 1965),pp.48-50.

²Wendell Blanchard, Thailand:its people,its society,its culture (New Haven: Hraf Press,1958), pp. 479-485.

³วีระยุทธ วิเชียรโชติ, "ทฤษฎีสังคมไมตรีสัมพันธ์" พัฒนาวิทย์ 6 (พระนคร 2513), หน้า 72-73.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบอัตราการตอบแบบสอบถามระหว่างกลุ่มที่ได้รับสิ่งตอบแทน กับกลุ่มที่ไม่ได้รับสิ่งตอบแทน
2. เพื่อศึกษาว่า การส่งสิ่งตอบแทนให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถามในระยะต่างๆ จะได้รับอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์แตกต่างกันหรือไม่
3. เพื่อเปรียบเทียบอัตราการส่งแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ โดยการสัญญาว่าจะส่งบทความ และไม่ส่งบทความให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถาม
4. เพื่อเปรียบเทียบอัตราการตอบแบบสอบถามที่ส่งโดยไปรษณีย์ลงทะเบียน กับไปรษณีย์ธรรมดา
5. เพื่อเปรียบเทียบอัตราการตอบแบบสอบถามระหว่างกลุ่มที่ได้รับสิ่งตอบแทน เป็นหนังสือการประเมินทางการศึกษาในระยะแรก ระยะที่สอง และระยะที่สาม กับกลุ่มที่ได้รับสิ่งตอบแทนเป็นการสัญญาการส่งบทความ

สมมติฐานในการวิจัย

ตามที่ บลันชาร์ค (Blanchard) ได้บรรยายเกี่ยวกับบุคลิกภาพของคนไทยว่า มีความเกรงใจสูงและชอบช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ¹ และวีระยุทธ วิเชียรโชติ ที่พบว่า ผลของความเกรงใจทำให้ไม่กล้าทำให้ผู้อื่นผิดหวัง² จากการวิจัยของ ชายเลอร์ คับลิว. ฮัค และ เอ็ดวิน เอ็ม.กลีสัน (Schuyler W. Huck and Edwin M. Gleason)

¹ Wendell Blanchard, Thailand: its people, its society, its culture, pp.479-485.

ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการให้รางวัลเพื่อเพิ่มอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ พบว่า การให้สิ่งตอบแทนเป็นเงิน 25 เซ็นต์ ทำให้อัตราการตอบกลับเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ¹ ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานข้อแรกว่า "การส่งสิ่งตอบแทนพร้อมกับแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ทำให้อัตราการตอบกลับสูงกว่า การส่งแบบสอบถามโดยไม่มีสิ่งตอบแทน"

และจากผลการวิจัยของชายเลอร์ คับลิว. ฮัค และ เอ็ดวิน เอ็ม. กลีสัน (Schuyler W. Huck and Edwin M. Gleason)) เช่นเดียวกัน พบว่า การให้สิ่งตอบแทนพร้อมกับแบบสอบถามในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ของการส่ง จะทำให้ได้รับอัตราการตอบกลับสูงสุด ในการส่งแบบสอบถามทั้งหมด 4 ระยะ ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานข้อที่สองว่า "การส่งสิ่งตอบแทนพร้อมกับแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ในครั้งแรก และครั้งที่ 2 ทำให้อัตราการตอบกลับสูงสุด"

จากการทำการศึกษาค้นคว้า (Pilot Study) เพื่อเลือกสิ่งของที่จะใช้เป็นสิ่งตอบแทนแก่กลุ่มตัวอย่างประชากร ในกลุ่มครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ได้มีข้อเสนอแนะว่า ควรจะมีการส่งบทความย่อให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถามด้วย จากเหตุผลข้อนี้ ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานข้อที่สามว่า "การส่งย่อเรื่องการส่งบทความย่อในจดหมายนำ ทำให้อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ สูงกว่าแบบสอบถามที่ส่งโดยไปรษณีย์ธรรมดา และไม่มีการส่งย่อเรื่องการส่งบทความย่อ"

บี.เค.เอกแลนด (B.K.Eckland) พบว่า การติดตามแบบสอบถามโดยโทรศัพท์ และการใช้จดหมายลงทะเลเป็นต้น ช่วยให้อัตราการตอบกลับเพิ่มขึ้นจาก 67% เป็น 94%²

¹Schuyler W. Huck and Edwin M. Gleason, "Using Monetary Inducements to Increase Response Rates from Mailed Survey: A Replication and Extension of Previous Research," pp.222-225.

²B.K. Eckland, "Effects of Prodding to Increase Mailed-Back Returns," Journal of Applied Psychology 49(No.3 1965), pp.165-167

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานข้อที่สี่ว่า "การส่งแบบสอบถามโดยไปรษณีย์ลงทะเบียนจะทำให้อัตราการตอบกลับสูงกว่าแบบสอบถามที่ส่งโดยไปรษณีย์ธรรมดา"

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2522
2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะเทคนิคการเพิ่มอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ โดยให้สิ่งตอบแทน ซึ่งได้แก่ การให้หนังสือการประเมินทางการศึกษา โดย รองศาสตราจารย์ ดร.อุทุมพร ทองอุไทย และสัญญาว่าจะส่งบทความให้แก่อุบัติวารสาร ประชากรผู้ตอบแบบสอบถามท่านละ 1 ฉบับ และการส่งโดยไปรษณีย์ลงทะเบียน
3. การส่งแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูล จะส่งไปให้แก่อุบัติวารสารประชากร โดยใจที่อยู่ในที่ทำงาน

ข้อกวดงเบืองกัน

การวิจัยนี้ถือว่า

1. บริการไปรษณีย์ในกรุงเทพมหานคร มีประสิทธิภาพ และรวดเร็ว เสมอต้นเสมอปลาย เสมอปลาย
2. กลุ่มตัวอย่างประชากรมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์รายวันทุกคน
3. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ตอบแบบสอบถามตอบด้วยความจริงใจ และเต็มใจที่จะตอบ
4. การกจิในการทำงานของกุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียนตลอดช่วงระยะเวลาของการทดลองแต่ละช่วงไม่แตกต่างกัน

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แม้ว่าผู้วิจัยจะได้วางแผนมาแล้วเป็นอย่างดี ใช้ความละเอียดรอบคอบในการออกแบบการทดลองแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีความคลาดเคลื่อนที่ไม่สามารถจะ

ควบคุมได้ เนื่องจากสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามไม่ถึงมือผู้ตอบ เพราะกลุ่มตัวอย่างประชากรย้ายโรงเรียน ที่ทำงาน การลาออก และการตายจากของกลุ่มตัวอย่างประชากร ที่กำลังอยู่ในระหว่างการทดลอง
2. ระบบการบริหารโรงเรียนที่แตกต่างกัน ทำให้มีผลต่อระบบบริการไปรษณีย์ ภายในโรงเรียน ความกระตือรือร้นของกลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งทำให้อัตราการตอบกลับของแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน
3. กลุ่มตัวอย่างประชากรทำแบบสอบถามสูญหายในการส่งแต่ละครั้ง ทำให้สัดส่วนของการตอบแต่ละครั้งอาจคาดเคลื่อนไปบ้าง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สิ่งทดแทน หมายถึง สิ่งของซึ่งผู้วิจัยได้ส่งให้แก่กลุ่มตัวอย่างประชากร เพื่อเป็นรางวัลตอบแทนที่กลุ่มตัวอย่างประชากรช่วยควบคุมแบบสอบถาม สิ่งของทดแทนที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการวิจัยนี้ได้แก่

1. หนังสือการประเมินทางการศึกษา โดย รองศาสตราจารย์ ดร. ดุหมพร ทองดูไทย

2. บทคัดย่อรายงานการวิจัย

ครู หมายถึง ผู้ที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดทำการสอนวิชาสามัญ ระดับมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งอยู่ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

จดหมายนำ หมายถึง จดหมายซึ่งกล่าวแนะนำตัวผู้ทำการวิจัย เรื่องราวที่จะทำการวิจัย สิ่งของรางวัลตอบแทน วัตถุประสงค์ของรายงานการวิจัย ตลอดจนชี้แจงถึงวิธีการควบคุมแบบสอบถาม

ความเกรงใจ หมายถึง คุณลักษณะทางความรู้สึกอย่างหนึ่งที่ไม่อยากทำให้ผู้อื่นเกิดครั่น รัวคาญใจ และใช้เป็นกลวิธีในการสร้าง หรือรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลในสังคมให้ยั่งยืน